

UNIBIS d.o.o.

Zagreb, 4.4.2016.

Međimurska 15
ZAGREB

Unibis d.o.o je razvio servisnu platformu ANDY na način da je nadogradio inačicu OPAC-a treće generacije Vero za potrebe

Skupnih kataloga sveučilišta dodavanjem DISCOVERY servisa EBSCO EDS.

Kao najvažniji segment rješenja razvijen je OPAK treće generacije Vero u inačici Skupnog kataloga sveučilišnih knjižnica koji ima slijedeće značajke:

- Vero ima konceptualni model podataka koji u potpunosti poštuje IFLA-in FRBR i FRAD standarde te je jedini OPAC u RH koji ima ugrađen standard *FRBR Group1 Bibliographic Entities - WORK-MANIFESTATION relation* što rezultira prikazivanjem sličnih radova odnosno drugih izdanja ili izdanja na drugom mediju.
- Vero je OPAC treće generacije i servisna platforma koji je integriran s Crolistom i radi u realnom vremenu budući da koristi vlastitu tražilicu i s Crolistom dijeli Oracle bazu podataka, tako da su svi podaci iz posudbe dostupni u realnom vremenu . To se u prvom redu odnosi na podatke o raspoloživosti primjeraka građe te mogućnosti Online obnove zaduženja i rezervacije primjeraka na bazi ažurnih podataka o raspoloživosti istih.

- Sustav ne zahtjeva nikakva kampanjska ažuriranja OFF line kataloga što je karakteristika većine ostalih rješenja koja pretendiraju na naziv OPAC druge ili treće generacije a koriste se u hrvatskih knjižnicama.
- Korisniku (knjižničaru sveučilišne ili fakultetske knjižnice) omogućeno je povezivanje kataloga s digitalnim sadržajima koji postaju izravno dostupni korisnicima koji pretražuju katalog (*Resource Management*). To otvara mogućnost korištenja sustava u nastavi ako se ona obavlja uz prisutnost računala (tableta), a sveučilišna ili fakultetska knjižnica poprima obilježja *digitalne knjižnice*.
- Vero rangira rezultate pretraživanja po relevantnosti putem vrlo učinkovitog vlastitog algoritma razvijenog na bazi provedenog istraživanja zabilježenih korisničkih upita kao i analize najpoznatijih sustava u svijetu. Svaki naslov rangira se po više čimbenika. Algoritam se može krojiti prema potrebama pojedinih tipova knjižnica. Nepostojanje učinkovitog algoritma za rangiranje rezultata pretraživanja može učiniti sustave koji ga nemaju neupotrebljivima ukoliko se radi o pretraživanju većih baza podataka. Niti jedan OPAC instaliran u Hrvatskoj osim VERO-a nema algoritam za rangiranje rezultata po relevantnosti pa se to pokušava nadomjestiti uvođenjem pretraživanja po predmetnim odrednicama, naslovima, autorima itd. što je u suprotnosti s FRBR konceptom i vraća pristup pretraživanju konceptu kartičnih kataloga. Za mlađe generacije (studente) navikle na Googlanje to je strano.
- Jedan od ključnih čimbenika u rangiranju rezultata pretraživanja je i *Popularity Ranking (Star Ranking)* ili rangiranje po popularnosti (veći broj prikazanih zvjezdica znači veću popularnost). Zahvaljujući tome što se u tražilici koristi relacijska baza podataka, a ne vanjsko indeksiranje (*Apache/SOLR*), moguće je bilježenje čitanosti odnosno ako se radi o digitaliziranom sadržaju, gledanosti pojedinih naslova i temeljem toga dinamički izračun popularnosti naslova koja se vremenom mijenja čime se mijenja i mjesto pojedinih naslova u rezultatima pretraživanja. Na taj način Vero ima obilježje *Social OPAC-a* (društveni katalog), što znači da interakcija korisnika dinamički u realnom vremenu utiče na ponašanje sustava (*Web 2.0*). Uspjeh najpoznatije tražilice na svijetu *Googl* bazira se upravo na učinkovitom rangiranju rezultata pretraživanja i na osnovu njihove popularnosti.
- Koristi se RWD (*Responsive Web Design*) tehnologija što omogućuje transparentan prikaz sučelja uz optimalnu preglednost i navigaciju na svim fiksnim i mobilnim platformama od Desktop-a preko tableta do pametnih telefona. Sustav (RWD) automatski optimalno prilagođava sučelje tako da nije potrebna posebna mobilna aplikacija na mobilnom telefonu da bi se to postiglo. Vero (Andy) je jedini OPAC instaliran u RH prilagođen i mobilnim platformama.
- Vero ima vlastiti *Spelling Checking* koji automatski korigira *Tipfelere* (pogrješke pisanja). To je naročito učinkovito pri pretraživanju putem

tableta ili pametnih telefona gdje se vrlo često pogriješi pri upisivanju znakova (slova).

- Sustav je otvoren za povezivanje putem API-a s digitalnim repozitorijima kao i s agregatorima Elektorničkih knjiga (E-book) na način da se koristi korisnička baza knjižnice (logiranje aktivnog člana knjižnice) što je moguće zahvaljujući tome što je Vero u realnom vremenu integriran s Crolistovim sustavom posudbe. OPAC sustavi koji rade u OFF line režimu u odnosu na korisničku bazu podataka ne mogu te funkcije učinkovito obavljati. Zanimljivo je da je najveća narodna knjižnica na svijetu *New York Public Library* najviše iz tog razloga koncem 2015. zamijenila svoj OPAC *BiblioCommons (Apache/SOLR)* i implemetirala sustav [Encore](#) koji radi u arhitekturi *Oracle/OLTP* i ima vlastitu tražilicu. Na ovom linku možete pročitati o tome: <http://www.nypl.org/online-catalog-changes>

Integriranje DISCOVERY SERVISA EBSCO EDS:

Gotovo da je nemoguće govoriti o pretraživanju i otkrivanju (discovery) u knjižnicama bez da spominjemo Google. Ta tražilica je definirala očekivanja korisnika u smislu jednostavnosti korištenja i naglasila razlike u zahtjevnostima s kojima se korisnici susreću prilikom pretraživanja informacija putem knjižničnih web sučelja. Složenost i fragmentiranost pretraživanja i otkrivanja u knjižnicama uključuje zasebno pretraživanje nabavljene građe kroz integrirani knjižnični sustav (IKS), zatim licencirane građe (elektronički časopisi i članci), digitalizirane građe (repozitoriji, zbirke) i web stranica knjižnice.

Umjesto da budu organizirani sukladno potrebama znanstvenika i u skladu s očekivanjima korisnika, informacijaki izvori u knjižnicama su tradicionalno podijeljeni u zasebne sustave i u pravilu slijede organiziranost službi u knjižnici koje obrađuju izvore informacija.

U nastojanju da se osiguraju jednostavna korisnička sučelja, najviše je truda uloženo u rješavanje problema s kojima se korisnici susreću prilikom pretraživanja OPAC-a.

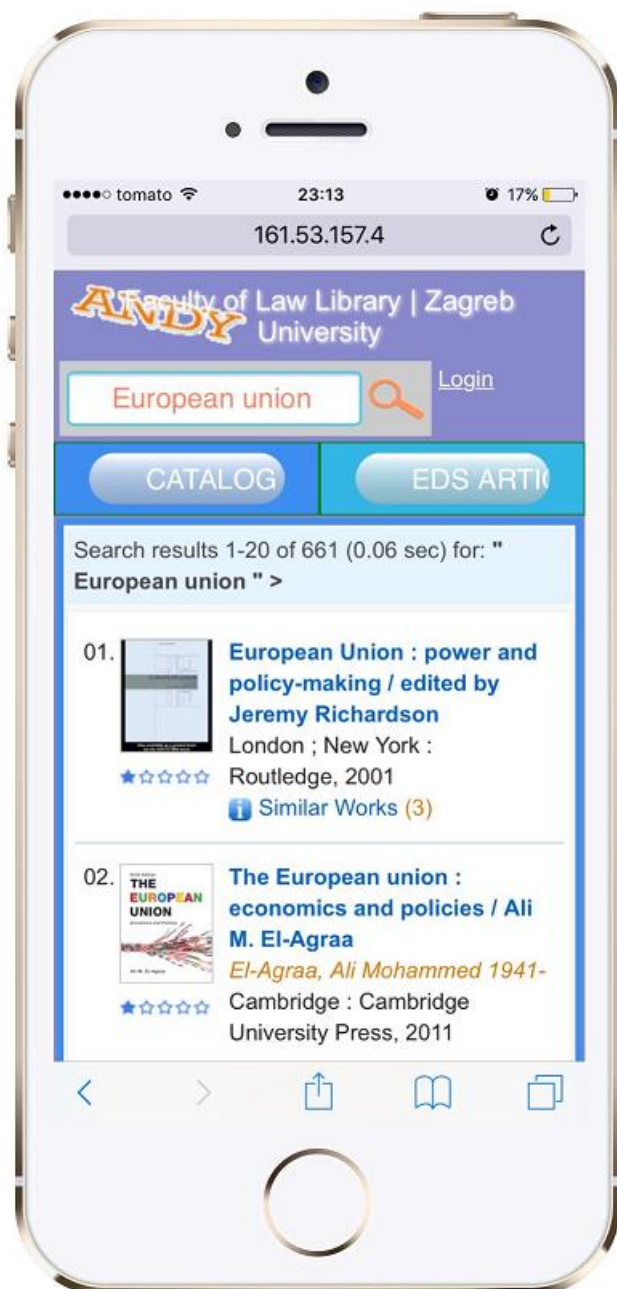
To je dovelo do pojave dodatnih mogućnosti kao što su: pretraživanje po ključnim riječima, sortiranje po relevantnosti, facetno pregledavanje i prikaz sličnih radova (ostalih izdanja na istom i različitim medijima itd.). Modernizacija je učinila kataloge lakšim za korištenje, ali nije riješila problem otkrivanja koji se sastoji u tome što katalog prikazuje samo izvore obrađene od strane IKS-a, a korisnicima ne pomaže u otkrivanju izvora informacija koji nisu upravljani samo od strane IKS-a, kao što su veze (linkovi) na članke u časopisima ili specijalizirane baze znanstvenih informacija.

Knjižnice su pokušale učiniti pretraživanje članaka jednostavnijim implementiranjem metapretraživanja (federated ili broadcast search) koje kombinira rezultate pretraživanja različitih baza podataka u jedno sučelje najčešće putem Z39.50 ili SRU protokola. To nije rezultiralo većim napretkom u pretraživanju knjižničnog okruženja. Najčešće spominjani nedostaci su sporo vrijeme odziva, nepotpuno pokrivanje svih važnih baza podataka, kao i siromašno korisničko sučelje lišeno ostvarenih naprednih mogućnosti kao što su sortiranje po relevantnosti, izostavljanje duplih zapisa, facetno pregledavanje itd. U osnovi meta-pretraživanje je samo još jedno informacijsko okruženje koje korisnici moraju razumjeti što ih frustrira jer pomoću Googlea mogu ostvariti isti cilj na puno spretniji način.

Neuspjeh meta-pretraživanja naglašava potrebu za izgradnjom sustava koji je sveobuhvatan i jednostavan za upotrebu. Zbog toga su se u novije vrijeme knjižnice okrenule prema tzv. discovery platformama. Uključivanje knjižničnih fondova, članaka iz časopisa, novinskih članaka, e-knjiga i ostalih vrsta građe u discovery platforme dobrodošao je korak u rušenju barijera nastalih na osnovi sistemskih razlika u sustavima koji obuhvaćaju izvore informacija u meta-pretraživanjima. Međutim, čak i najoptimističniji opisi discovery platformi u praksi počinju iskazivati nedostatke. To uključuje izostanak bazične standardizacije sučelja, izostanak pokrivanja svih izvora informacija u knjižnici, visoku cijenu i neke probleme u učinkovitosti. Također nije potpuno jasno gdje se discovery servisi uklapaju u široki spektar izvora informacija koje knjižnice pružaju. Neiskusni i nevjешti korisnici ulažu velik napor kako bi razlikovali ili prepoznali jednoznačnost različitih vrsta izvora informacija. Daljnja istraživanja su nužna kako bi se ustanovilo da li kombiniranje raznorodnih rezultata pretraživanja u jednu listu pomaže ili odmaže korisnicima u navigaciji kroz okruženje knjižničnih izvora. Knjižnice moraju vrlo pažljivo zaključiti kako prikazati discovery platforme zajedno sa svim ostalim što pružaju uključujući one alate koji se preklapaju u funkcionalnosti kao što su na primjer katalog i specijalizirane baze članaka. Očekuje se pretraživanje kroz jednu kućicu (single box search) s rezultatima poredanim po relevantnosti, potpun tekst (full text), interakcija s krajnjim korisnikom (npr. online rezervacije naslova u posudbi). Da bi se ti koncepti objedinili a suprotnosti pomirile, postoje dva moguća rješenja:

a)

Periodično kampanjsko exportiranje i "uploadanje" metapodataka iz kataloga, a potom indeksiranje metapodataka knjižničnog kataloga zajedno s indeksima ostalih izvora i prikaz rezultata u jednoj listi, tzv. blendiranje (miješanje) podataka.

b)

Početno zasebno prikazivanje u realnom vremenu rezultata pretraživanja kataloga s jedne i rezultata pretraživanja ostalih izvora (članci iz vanjskih baza podataka) s druge strane. Sučelje je poznato pod nazivom [Bento-box](#). Dohvat rezultata pretraživanja lokalnog kataloga obavlja se korištenjem postojećeg OPAC-a treće generacije, dok se rezultati pretraživanja vanjskih izvora dohvaćaju putem tako zvanih API-a, lokalno formatiraju i prikazuju. Obadva sustava zadržavaju svoj originalni Relevance Ranking. Aktivni član knjižnice sastavnice Skupnog kataloga Sveučilišta logira se u realnom vremenu nakon čega su mu dostupni cjeloviti tekstovi i E-knjige Discovery servisa.

UNIBIS d.o.o. je 2013 godine sklopio [partnerski ugovor s tvrtkom EBSCO Information Services](#) što je omogućilo izradu discovery servisa u oba opisana rješenja. ANDY je jedini Discovery servis razvijen u RH, te jedini takav sustav koji radi u realnom vremenu koji se primjenjuje na području RH i susjednih zemalja.

Primjere pretraživanja Skupnog kataloga sveučilišta ili fakulteta s integriranim Discovery servisom možete vidjeti na linku:

SVEUČILIŠTE : <http://194.152.210.21/cgi-bin/ucats/mentoe.cgi?q=jurai%20dobri%20dobra>

FAKULTET : <http://161.53.157.4/cgi-bin/mentoe.cgi?q=roman%20law>

